

Mystika (*tasawwuf*) a „ľudový“ islám

cesty askézy (*zuhd*) a poézie, súfijské techniky a reálie, *taríqy*, al-Halládž, Ibn al-^cArabí, Džalál ad-Dín Rúmí; kult „svätcov“, amulety a pod.

pramene:

BAJÁTOVÁ, Moždeh, DŽAMNIJÁ, Mohammad Alí, *Příběhy z pouští a zahrad. Moudrosti a příběhy ze života nejznámějších súfijských mistrů*, Praha, Portál, 1999.
RÚMÍ, Džaláleddín Balchí, *Masnaví*, Praha, Protis, 1995.

literatúra:

BRUIJN, J. T. P. de, *Persian Sufi Poetry: An Introduction to Mystical Use of Classical Poems*, Richmond, Curzon Press, 1997.
GEAVES, Ron & DRESSLER, Markus & KLINKHAMMER, Gritt (eds.), *Sufis in Western Society: Global Networking and Locality*, London – New York, Routledge, 2009.
KARAMUSTAFA, Ahmet T., *Sufism: The Formative Period*, Edinburgh, Edinburgh University Press, 2007.
KROPÁČEK, Luboš, *Súfismus*, Praha, Vyšehrad, 2008.
MALIK, Jamal & HINNELLS John (eds.), *Sufism in the West*, London - New York, Routledge, 2006.
OSTŘANSKÝ, Bronislav, *Dokonalý člověk a jeho svět islámské mystiky*, Praha, Orientální ústav AV ČR, 2004.
OSTŘANSKÝ, Bronislav, *Hledání skrytého pokladu*, Praha, Orientální ústav AV ČR, 2008.
RENARD, John, *The A to Z of Sufism*, Lanham – Plymouth, The Scarecrow Press, 2009.
SCHIMMEL, Annemarie, *The Mythical Dimensions of Islam*, Chapel Hill, University of North California Press, 1975.
SCHIMMEL, Annemarie, *As Through a Veil: Mystical Poetry in Islam*, New York, Columbia University Press, 1982.
SMITH, Margaret, *Studies in Early Mysticism in the Near and Middle East*, Oxford, Oneworld, 1995.
VITRAY-MEYEROVITCH, Eva, *Rúmí a súfismus – úvod do islámské mystiky*, Praha, CAD, 1993.
WITTENVEEN, Dr. H.J., *Univerzální súfismus*, Praha, CAD Press, 1998.

Formovanie islámskej mystiky (Egypt, Irak, stredná Ázia). Vplyvy kresťanstva a buddhizmu.

tasawwuf – súfismus, *súf* – hrubá ovčí vlna (možné iné významy napr. *suffa* – lavička, rada, *safí* – čistý, grec. *sofos* – múdry a pod.)

súfí – mystik (tur. / perz.: *derviš*), *fakír*, *sálik*, *násik*, *záhid*, *bakká*

hlavné techniky a zásady

Priblížiť a Bohu, splynúť s Bohom, rozplynúť sa v *tawhíd*, k tomu slúžia rôzne extatické a entatické techniky:

cvičenia (*azkar*), spev, hudba, tanec (*samá'*), mystickou extáza (*ghalaba*), modlitba (*wird*), extatické výkriky (*šath*) atď.

Predmetom súfizmu je intuitívne, ezoterické poznanie - *ma'árifa*

Súfijská „cesta“ (*taríqa*) sa skladá z rôznych stavov (*ahwál*) a zastávok (*maqámát*) – príkladom je Muhammadova nočná cesta.

zuhd – askéza

dhikr – mystická „seansa“

faná' – rozplynutie v Božej jednote

majster (*muršid*) a učeň (*muríd*)

šajch (šejk) – „majster“ (tur. *bábá*, perz.: *pír*, *sídí*, *marabut* / *murábit* (sev. Afrika)
„náš učiteľ“ – *mawlaná*, *maulá*, *muláj* (sev. Afrika), *mevlana* (tur.)

milosť (*rahma*), požehnanie (*baraka*)

Iracká škola:

Hasan al-Basrí (zomr. 728)

al-Husajn ibn Mansúr **al-Halládž** (zomr. 922) – *aná al-haqq* (ja som Pravda)

Rábi'a al-Adawíja (zomr. 801)

Ibn al-Árabí, Muhjí ad-Dín (zomr. 1240)

Kamene múdrosti (*Fusús al-hikam*)

Mekkánske iluminácie (*al-Futúhát al-makkíja*)

mystická láska (*al-mahabba al-haqíqíja*) je opakom svetskej lásky

súfijská lyrika: perzská poezia (óda - *ghazál*)

„mevlana“ Džalál ad-Dín **Rúmí** (zomr. 1273) – *Díván*, *Masnáwí*

Abú Abdalláh Mushaffir ad-Dín b. **Sa'dí** (zomr. 1283) – *Bostán*, *Golestán*

Šams ad-Dín Muhammad **Háfiz** (zomr. 1389) – *Díván*

súfijské „rády“ (*taríqa*) a rádové domy (*záwíja*, *ribát*, perz. *chánaka*, tur. *tekke*)

nakšbandíja – Bahá ad-Dína Nakšband (Sýria, Kaukaz, Kurdistan)

qádiríja – Abd al-Qádir b. Abí Sálíh Džangídost Gílání (Iraq, Pákistán, záp. a sev. Afrika)

mauláwíja (tur. **mevleviye**) – Džalál ad-Dína Rúmí (tanec)

bektašíja – Hacı (Hadži) Bektaš Veli (kresťanské, pohanské prvky Alí a 12 ší'itských imámov a pod.), *jeni čeri*

politické ambície súfizmu: Turecko, *sanúsíja* - Lýbia, *qadiríja* – Alžírsko, súfizmus vrz. fundamentalizmus

svätci (arab. **walí** - druh, *walí Alláh* - druh Boží; perz. **oulijáolláh** - druhovia Boží)

emámzádeh, „synovia imámov“, amulety a talizmany.